

Akciová společnost. Práva a povinnosti akcionáře

© (2010-) 2012 Michal Černý Ph.D.
www.michalcerny.net

Obchodní podíl - § 61

- Komplex práv a povinností společníka ve společnosti = účast společníka na společnosti
- **Kvantitativní stránka** – ocenitelná stránka, hodnota podílu
- **Kvalitativní stránka** – práva a povinnosti společníka vůči společnosti (jejím orgánům) a mezi společníky navzájem
- Zákaz zneužití většiny nebo menšiny hlasů, zákaz jednání znevýhodňujícího zneužívajícím způsobem společníka (§56A OBZ)
- *Podíl není představován cenným papírem, ledaže jde o akciovou společnost nebo evropskou společnost*
- *Vypořádací podíl, podíl na likvidačním zůstatku*

Vztah akcionáře a společnosti

- Obchodní závazkový vztah - § 261/3 ObZ – typový (absolutní) obchod
- Akcie může být ve spoluvlastnictví

Dělení práv

- **Základní (hlavní)** – pr. na dividendu, pr. na podíl na likvidačním zůstatku, pr. účastnit se a hlasovat na VH
- **Doplňková (vedlejší)** – pr. disponovat s akciemi, pr. podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení VH
- **Minoritní**

Dělení povinností

- **Hlavní:** Povinnost vkladová
- **Vedlejší:** Podrobit se usnesení VH, podrobit se sistaci hlasovacího práva (§ 186c), oznamovací povinnost (§ 122 ZPKT) a sistaci z tohoto důvodu (§122/5 ZPKT), povinnost učinit veřejnou nabídku (§ 183b)

Práva a povinnosti (kategorizace a příklady)

Majetková práva

- Dividenda (podíl na zisku)

Majetkové povinnosti

- Povinnost vkladová

Nemajetková (osobní) práva

- Právo účasti na VH
- Právo na odkup akcií ...
- Minoritní / majoritní práva

Nemajetkové povinnosti

- Povinnost zveřejnit nabídku odkupu

Vkladová povinnost

- Subskripční prohlášení (zakladatel)
- Zápis do listiny upisovatelů (upisovatel)
- Zvýšení ZK – vydání nových akcií (nové vklady) - Úpis „mladých“ akcií při efektivním zvýšení ZK
- Pravidla pro splácení: Nepeněžitý zcela před vznikem, peněžitý vklad – pravidla (10%, 30%, 100% do 1 roku od vzniku společnosti, stanovy mohou zkrátit lhůty, zvýšit procenta)

Ručení akcionáře

- Akcionáři za závazky AS neodpovídají ani neručí (§ 154/1) – obecné pravidlo
- Ručení akcionáře za závazky AS – po zrušení s likvidací do výše nabytého podílu na likvidačním zůstatku (§ 56/6)
- Ručení akcionáře – převodce Zatímního listu za splnění závazku nabyvatele na splacení emisního kurzu (§ 176/3)
- Ručení akcionáře správce vkladu (§ 60/4)
- Ručení akcionáře / ů (zakladatele/ů) za splnění pov.vrátit vklad upisovatelům

Základní práva akcionářů

- Právo na podíl na zisku (dividenda) - § 178-179 ObZ
- 1) AS musí vytvořit zisk, 2) odvést daň, 3) odvod do rezervního fondu, 4) VH musí schválit výroční zprávu (úč.závěrku) včetně návrhu na rozdělení zisku
- Vzniká nárok akcionáře na dividendu, splatný do 3 měsíců od rozhodnutí VH
- AS je povinna informovat akcionáře ...

DIVIDENDA

/právo na podíl na zisku = dividendu/, nárok na dividendu

Dělení zisku (§ 178) a dividendy

- Dividenda
- Tantiéma (pro členy představenstva a dozorčí rada) – dle rozhodnutí VH
- Pro zaměstnance – pkd upraví stanovy. Stanovy mohou určit použití této části na započtení na zaplacení částí emisního kurzu nebo kupních cen zaměstnanci (§178/4)

Vyplácení dividendy

- Zákaz záloh na dividendu
- Splatnost: do 3 měsíců ode dne, kdy došlo k rozhodnutí VH o rozdělení zisku (stanovy mohou jinak, rozhodnutí VH může jinak)
- Komu: rozhodný den (§178/10) –den VH (stanovy mohou určit stejný rozhodný den pro dividendu i účast na VH). VH může určit jinak (/11), nelze však před den konání VH ani po dnu splatnosti
- **Samostatná převoditelnost** (/12) – ode dne rozhodnutí VH. Lze i emitovat **kupony** (otázka stanov) – pak je právo na podíl na zisku převoditelné i předem!
- Platí rovněž pro tantiému a podíl zaměstnancům
- Dividenda přijatá bona fide nemusí být vrácena (§179/1). In dubio bonae fidei
- Zákaz rozhodnutí představenstva k výplatě, nejsou-li splněny podmínky. Pov.vrátit. Ručení členů představenstva za vrácení

ÚČAST NA VH A HLASOVÁNÍ

Právo účasti na VH (a hlasování) § 180

- Pr. účastnit se (včetně pr. být pozván – oznámení, pozvánka)
- Pr. na informace
- Pr. podávat protinávrhy
- Pr. hlasovat
- Hlasování je spojeno s CP, hlasy dle stanov, více jmenovitých hodnot = více hlasů spojených s akciemi, ale rovně
- Stanovy mohou určit limit hlasů na akcionáře ...

- Být pozván,
- Být informován (návrh závěrky – nahlédnutí, hlavní info v pozvánce)
- Podávat protinávrhy (předem, na VH osoby)
- Pr.hlasovat, možnost jednat ve shodě
- Zákaz výkonu hlas.práv, sístace hl.práv
- Pr.nahlédnutí do podkladů (závěrka v sídle, návrh s.o fúzi ve sbírce listin)
- Pr.na stejnopis zápisu na náklady akcionáře (nebo dle stanov na náklady AS)
- Pr.napadnout rozhodnutí u soudu pro nezákonnost

Hlasovací právo

- Hlasování – počet hlasů určují stanovy
- Mohou omezit počet hlasů akcionáři
- Hlasování na dálku (§ 184)
- Rozhodování jediného akcionáře
- Sistace hlasovacího práva – v důsledku zákona nebo porušení povinnosti
- Právo na obživení hlasovacího práva (§159)
- Právo být uveden v seznamu přítomných akcionářů

Prioritní akcie – přechodné obživení hlasovacího práva

- § 159
- (1) Stanovy mohou určit vydání druhu akcií, s nimiž jsou spojena přednostní práva týkající se dividendy nebo podílu na likvidačním zůstatku (prioritní akcie), jestliže souhrn jejich jmenovitých hodnot nepřekročí polovinu základního kapitálu.
- (2) Vydání akcií, s nimiž je spojeno právo na určitý úrok nebo jiné na hospodářských společnostech, není dovoleno.
- (3) Nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, mohou stanovy určit vydání prioritních akcií, s nimiž není spojeno právo hlasování na valné hromadě, ledaže zákon vyžaduje hlasování podle druhů akcií. Jejich vlastníci mají všechna ostatní práva spojená s akciemi. Ode dne, který následuje po dni, v němž valná hromada rozhodla o tom, že prioritní dividendy nebude vyplacena, nebo ode dne prodlení s výplatou prioritní dividendy nabytá akcionář hlasovacího práva do doby, kdy valná hromada rozhodne o vyplacení prioritní dividendy, a pokud byla společnost v prodlení s výplatou prioritní dividendy, do doby jejího vyplacení. Vlastníci prioritních akcií, kteří přechodně nabyli hlasovací právo, mají **právo hlasovat ještě na valné hromadě, která rozhodne o vyplacení prioritní dividendy v rozsahu celého jejího programu.**

Převod akcií

- Právo na převod akcie/ZL
- Převod akcie – na majitele neomezeně, na jméno lze omezit stanovami AS (§156/4)
- Právo na odkup akcií společností, pokud souhlas s převodem nebyl dán (1 měsíc, doba, prekluze)
- Právo na zastavení akcie

Právo na podíl na likvidačním zůstatku

- Právo podmíněné - § 155/1 in fine
- Když: 1) je AS zrušena s likvidací A 2) po likvidaci zůstane majetek = právo na podíl
- Nepodmíněné – jakmile VH schválí návrh na rozdělení likvidačního zůstatku
- Nelze žádat vrácení vkladu (ani za trvání AS, ani po zániku)
- Lze uplatnit právo na odkup akcií AS (v souvislosti s nepovolením převodu akc)

ZVLÁŠTNÍ MINORITNÍ PRÁVA

Akciová minorita a její zvláštní práva

- Tato práva jsou přiznána osobě nebo skupině osob, pokud mají alespoň zákonem určený podíl na společnosti
 - 2 teorie: 1) Menšina, které se poskytuje ochrana, 2) zvláštní kvaziorgán společnosti
 - Menšina = akcionář nebo skupina (§ 181/1)
 - AS základní kapitál $\leq 100.000.000$ Kč = souhrn jmenovitých hodnot akcií **dosahuje aspoň 5% ZK**
 - AS ZK **$> 100.000.000$ Kč** = souhrn jmenovitých hodnot akcií **dosahuje aspoň 3% ZK**
- Může vykonat i většinový akcionář!
Stanovy AS mohou tyto limity jen snížit

Co se zohledňuje?

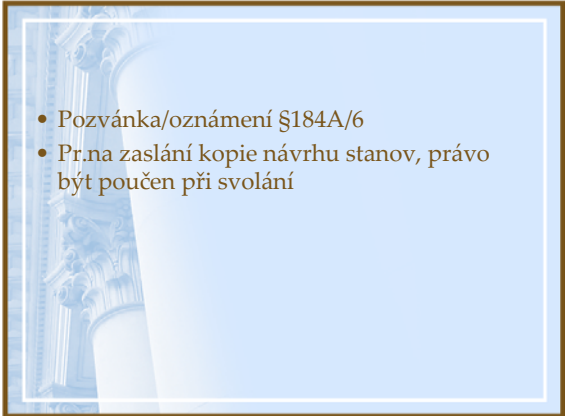
- (Veškeré) akcie všech druhů, forem a podob
- Podíly na ZK reprezentované zápisnými listy a poukázkami na akcie
- Nezohledňují se ale akcie, se kterými nemůže vlastník dle zákona nebo rozhodnutí úřadu vykonávat dočasně nebo trvale akcionářská práva (např. AS a její vlastní akcie, nebo pravomocné a vykonatelné rozhodnutí úřadu – hospodářská soutěž)

Majorita a minorita? § 181

- I majoritní akcionář může využívat minoritní práva, neexistuje zákonný limit
- Platí ale obecná pravidla – soulad s dobrými mravy (§ 3 OZ), princip poctivého obchodního styku (§ 265 ObZ), zákaz zneužití většiny či menšiny (§ 56a ObZ), zákaz znevýhodňujících jednání mezi společníky nebo vůči nim (§ 56a ObZ)
- I minoritní akcionář může mít většinu na VH (pokud se majoritní nedostaví)

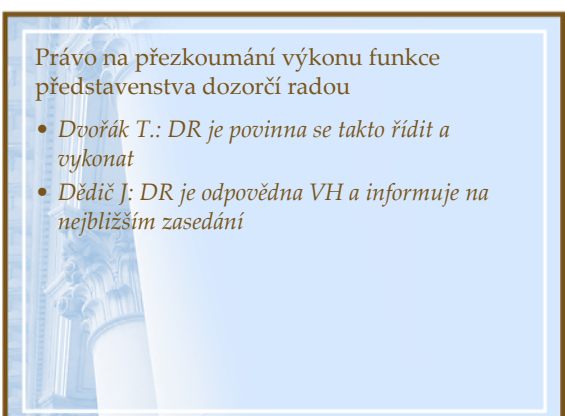
Právo na svolání VH a související

- Pr. na svolání VH - k projednání otázek určených minoritou (§ 181/1,2)
- Pr. na zařazení do programu jednání VH – minoritní akcionář (§182/1/a)
- -- zařazení do programu před rozesláním / oznámení
- -- zařazení do programu po rozeslání / oznámení – uveřejnění doplnku alespoň 20 dnů před konáním VH (nebo rozhodným dnem-je-li určen)
- Právo na uplatnění návrhu (§180/7)
- Žádostí minority je vázáno představenstvo i jednotliví členové

-
- Pozvánka/oznámení §184A/6
 - Pr.na zaslání kopie návrhu stanov, právo být poučen při svolání

Další minoritní práva

Právo na přezkoumání výkonu funkce představenstva dozorčí radou

- *Dvořák T.: DR je povinna se takto řídit a vykonat*
- *Dědič J: DR je odpovědna VH a informuje na nejbližším zasedání*

Právo domáhat se, aby DR uplatnila pr.na náhradu škody jménem AS vůči představenstvu

- Právo domáhat se (§ 199/2), DR má jednat bez zbytečného odkladu
- Akciová minorita (akcionáři jí tvořící) je v případě prodlení DR sama zákonným zástupcem – může podat dle § 182/2 žalobu sama

Právo minority požadovat, aby představenstvo AS:

- Žalovalo vlastníky zatímních listů, kteří jsou v prodlení, o uhrazení ... NEBO
- Vyloučilo tyto vlastníky ze společnosti - § 177
- Řešení vybírá představenstvo
- Je-li představenstvo v prodlení, je akc.minorita zákonným zástupcem a jménem společnosti může žalobu podat sama (182/2)

Právo obrátit se na soud o jmenování znalce

- pro přezkum zprávy o vztazích mezi propojenými osobami § 66a/12

Právo domáhat se u soudu odvolání a jmenování likvidátora

- *Nevyklučují-li toto pr. stanovy*
- Právo navrhnout soudu odvolání likvidátora jmenovaného VH a jmenování likvidátora soudem

OZNAMOVACÍ POVINNOST

- *(Dříve ObZ, dnes ZPKT)*

Oznamovací povinnost

- Pokud jsou akcie přijaté k obchodování na oficiálním trhu v CZ nebo jiné členské země EU a OSOBA DOSÁHNE NEBO PŘEKROČÍ PODÍL 3% (ZK > 100mil Kč), 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 30%, 40%, 50%, 75% PODÍL NA VŠECH HLASOVACÍCH PRÁVECH NEBO SNÍŽÍ PODÍL POD TYTO HRANICE, oznámí tuto skutečnost EMITENTU (tj. AS) a ORGÁNU DOHLEDU NAD KAPITÁLOVÝM TRHEM (tj. ČNB)

... v případě prvního přijetí na of.trh

- Přijaté k obchodování na of.trh v CZ nebo jiné zemi EU
- Dosáhne nebo přesáhne 5%
- Oznámi emitentu a orgánu dohledu nad kapitálovým trhem

... v případě zvýšení / snížení

- 5% PODÍL NA VŠECH HLASOVACÍCH PRÁVECH
- V důsledku zvýšení / snížení ZK
- Oznamuje emitentu a orgánu dohledu nad kapitálovým trhem

K oznamovací povinnosti

- Není rozhodující nabytí akciového podílu,
- ALE ZÍSKÁNÍ PODÍLU NA HLASOVACÍCH PRÁVECH (hlasy závisí na stanovách, sistace ..).
- Hlasovací právo nelze převést odděleně od CP, ale lze získat jeho výkon i:
 - - vlastník prioritní akcie (§ 159/3)
 - - plná moc udělená vlastníkem akcie
- Zápisem vzniku AS nebo zápisem zvýšení ZK do rejstříku, pokud AS dosud neemitovala akcie

OSOBY JEDNAJÍCÍ VE SHODĚ

- Jednání ve shodě - § 66b
- - podíly se pro účely oznm.povinnosti sčítají
- - každá je povinna splnit sama, může však splnit jedna z nich za všechny
- - z oznámení musí být jasné, že 1) jednají ve shodě, 2) celkový podíl na hlasovacích právech, 3) individuální podíly na hlasovacích právech jednotlivých osob, kt.jednají ve shodě

ZAPOČÍTÁVÁNÍ DALŠÍCH HLAS.PR.

- Do podílů pro oznamování se započítávají i další hlasovací práva - § 122/2, § 11/2 ZPKT
- *T. Dvořák dovozuje, že oznamovací povinnost váže jak skutečného vlastníka, tak i obchodníka s CP*
- Hlasy, které drží osoba ovládaná oznamovatelem (§ 66a)
- Hl., kt. ... smlouva o výkonu hlasovacích práv nebo jiné úplatné smlouvy

- Hl. práva, kt. může oznamovatel nabýt jednostranným projevem vůle (např. opce)
- Hl. práva z obhospodařovaných, spravovaných ... CP
- Hl. práva z CP, které byly poskytnuty jako jistota (kauce)

Vznik a plnění **oznamovací povinnosti**,
důsledky prodlení s plněním ozn.pov.

- Vznik – právní skutečnost
- Plnění – do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se dozvěděla nebo mohla dozvědět o skutečnosti, která zakládá tuto povinnost
- Prodlení: Pr. úkony nabytí / zcizení jsou platné
- Hlasovací práva nesmějí být vykonávána až do dodatečného splnění oznam.pov. - § 122/4 ZPKT, § 186c/2/f ObZ

Zákonné výjimky z oznamovací povinnosti

- Ovládaná os. nemá pov., pokud ji splní osoba ovládající
- Osoba = vlastník zaknihovaných CP, pokud lze její podíl zjistit z CECP (centrální evidence CP) a uzavřela s CD (centrální depozitář) smlouvu, že CD bude plnit její oznamovací povinnost

Další výjimky – obchodníci s CP

- Člen burzy CZ / EU
- Nabývá / zcizuje s úmyslem využít rozdílu mezi kupní a prodejní cenou
- Prohlásí, že nebude vykonávat hlasovací práva a skutečně je nevykonává (§ 122/12 ZPKT)
- Oznámí tuto skutečnost emitentu (AS)

Další výjimky

- Vlastníci investičních fondů
- Výjimka rozhodnutím org.dohledu

- POVINNOSTI KONTRAKTACE MEZI JEDINÝM AKCIONÁŘEM A AS

Jediný akcionář

- Smlouva mezi 1 akcionářem a AS, pkd je 1 akcionář zároveň osobou oprávněnou jednat jménem společnosti, musí být ve formě NZ nebo pís.forma a podepsána před orgánem ověřujícím (§190/3)

- NABÍDKA PŘEVZETÍ (TAKE-OVER)
- A POVINNÝ ODKUP AKCIÍ PŘI VYŘAZENÍ Z OBCHODOVÁNÍ NA REG.TRHU

Nabídka převzetí (take-over)

- § 183A (dříve §§ 183a – 183h) ObZ – veřejný návrh na uzavření smlouvy o koupi nebo směně účastnických CP emitovaných cílovou společností za jiné CP (jedná se o veřejný návrh na uzavření smlouvy). Dále Zákon 104/2008 Sb. o nabídkách převzetí
- Obligatorní – na základě zákona, vykonatelného rozhodnutí o.v.m. a stanov, nesmí obsahovat žádné podmínky, cena dle – vážený průměr cen na trzích za 6 měsíců před dnem, kdy vznikla povinnost. U zaknih.CP sděluje Centrální depozitář. Musí být přezkoumána znalcem.
- **TAKE-OVER NENÍ SQUEEZE-OUT!!!** 183I-N ObZ –právo výkupu účastnických CP (vytěsnění, Squeeze-Out)

Povinná nabídka převzetí

- Cílová společnost (tj. AS)
- Rozhodný podíl na hlasovacích právech 30% (§2/6 ZNP)
- Jsou-li akcie cílové společnosti obchodované na regulovaném trhu (§35/1)
- Nabídka převzetí všem vlastníkům účastnických CP (akcií) cílové AS
- Do 30 dnů od získání nebo překročení rozhodného podílu

Povinný odkup akcií společnosti při vyřazení z obchodování na evropském regulovaném trhu (burze)

- Odkup § 186a
- Vyřazení CP z obchodování na of.trhu
- Změna druhu akcie
- Omezení převoditelnosti akcie na jméno, zpřísnění omezení převoditelnosti a.n.j.,
- Odkup A/ZL nástupnickou společností dle smlouvy o fúzi viz. § 220m
- Odkup VD/PD/PnA/Opč.L zanikající AS při převodu jmění na hlavního akcionáře §220p/3, § 220j
- Odkup A/ZL nástupnickou s. při rozdělení AS nerovnoměrným výměnným poměrem § 220u, § 220m 3-6

**SQUEEZE-OUT
(VYTĚSNĚNÍ AKCIONÁŘŮ HLAVNÍM AKCIONÁŘEM)**

Vytlačení – SQUEEZE-OUT

- Novela Z 216/2005 Sb. (§§ 183l-N ObZ)
- Nucený přechod vlastnického práva k CP z drobných akcionářů na hlavního akcionáře
- Podmínky: Existence hlavního akcionáře a splnění časového limitu
- Hlavní akcionář: 1) Akc. = souhrn jm.hodnoty akcií alespoň 90%ZK, nebo 2) Akc. s alsp. 90% podíl na hlasovacích právech
- Časový limit – 3 měsíční prekluzivní doba, běží ode dne nabytí podílu vymezeného v § 183i/1 (§ 183n/3)
- Limit se nevztahuje na jiné osoby, které jednají ve shodě ...
- Žádost o svolání VH, která rozhodne, musí být ve hltě doručena do sídla AS. Musí rovněž doručit A) zdůvodnění, 2) znalecký posudek, 3) kladné rozhodnutí orgánu dohledu

Svolání VH

- § 183j ObZ, představenstvo povinnost svolat do 15 dnů od doručení oznámení hlavního akcionáře
- Prodlení = akcionář může dle § 181/3 svolat sám (je sám minoritou)
- Zvláštní náležitosti pozvánky
- Rozhodnutí musí být usneseno alespoň 90% hlasů (§ 183i/2) – *sporné je ale oddělené hlasování (otázka prioritních akcií)*
- Souhlas org.dohledu nesmí být starší 3 měsíců, jinak je absolutně neplatné.
- Usnesení se zapisuje do OR

Vlastnické právo

- Usnesením přejde = přechod, en bloc, ve lhůtě 1 měsíc od zápisu do OR
- Centr.Dep jen запиše, příkaz mu dává společnost do 30 dnů
- Listinné – do 30 dnů předložit společnosti, jinak nedostanou protiplnění
- Po marném uplynutí – společnost prohlásí CP za neplatné, oznámí dotčeným vlastníkům (stejně jako se svolává VH), rozhodnutí se zveřejní v Obchodním věstníku

Stanovení výše protiplnění

- § 183m/1, protiplnění vždy v penězích
- Určí hlavní akcionář, doloží přiměřenost znaleckým posudkem ne starším 3 měsíců
- Výši protiplnění přezkoumá orgán dohledu
- Peníze musí hlavní akcionář demonovat na vázaný účet v bance nebo u obchodníka CP, ten pak provádí výplatu (§ 183i/6)
- Náklady na určení výše protiplnění nese hlavní akcionář. Je zakázáno je přenášet na společnost (viz § 183j/6)
- Soudní přezkum – omezený § 183k. 1 mss. Lhůta od zápisu usnesení VH do OR. Pak zaniká (prekluze). Akt. Legitimace – vlastník účastnického CP. Pro ostatní překážka litispendence. Účastníci: Navrhovatel, společnost, hlavní akcionář.

Splatnost protiplatek

- § 183m/2-5
- Zaknihované CP = zápisem vlast.práva na majetkovém účtu v ČEDP
- Listinné CP = předáním CP
- Všechny zastavené CP – protiplatek poskytuje zástavnímu věřiteli, ledaže vlastník prokáže, že zástavní právo již zaniklo nebo že dohoda mezi z.dluž. a z.v. určuje jinak

Přeměna AS – právo vystoupit (Z125/2008 Sb.)

- Nerovnoměrný výměnný podíl - Akcionář nepřítomný na VH – právo vystoupit § 22/4 nebo právo odprodat akcie přímo společnosti
- Vystoupení **nesouhlasících při fúzi**: §§ 159-165A ZPOSD
- Další vystoupení **při rozdělení** - §318 ZPOSD: (1) Akcionář zanikající akciové společnosti, který nesouhlasil s tím, že nástupnická společnost, jejímž společníkem se má stát podle projektu rozdělení po zápisu rozdělení do obchodního rejstříku, má nebo má mít právní formu společnosti s ručením omezeným, má právo ze zanikající akciové společnosti vystoupit, jestliže byl akcionářem zanikající akciové společnosti ke dni konání valné hromady, jež schválila rozštěpení, a hlasoval proti schválení rozštěpení.
- (2) Akcionář je oprávněn vystoupit ze společnosti jen ohledně těch akcií, kterými hlasoval proti schválení rozdělení.

Vystoupení při transformaci

- § 382 ZPOSD:
- (1) Akcionář, který se změnou právní formy akciové společnosti nesouhlasí, má právo z akciové společnosti vystoupit, jestliže
 - a) byl akcionářem akciové společnosti ke dni konání valné hromady, která schválila změnu právní formy, a
 - b) hlasoval proti schválení změny právní formy.
- (2) Notářský zápis o rozhodnutí valné hromady akciové společnosti musí obsahovat též jména akcionářů, kteří hlasovali proti schválení změny právní formy.
- (3) Pro vystoupení akcionáře z akciové společnosti měnící svoji právní formu se ustanovení § 160 až 164 použijí obdobně.

Použitá literatura

- Dvořák, Tomáš: *Akciová společnost : Evropská společnost / Tomáš Dvořák.* – Praha. ASPI, 2005, ISBN 80-7357-120-X
